

N:o 19.

Ank. till Riksd. Kansli den 20 Febr. 1884, kl. 10 f. m.

Stats-Utskottets Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående försäljning af kronolägenheten Låstads qvarnstensbrott i Bergs socken och Vadsbo härad af Skaraborgs län.

(I. A.)

I öfverensstämmelse med de föreskrifter, som i Kongl. skrifvelsen den 16 Mars 1824, kungjord genom Kammarkollegii cirkulär den 14 April samma år, meddelats angående en förändrad reglering af kronoskogarne och allmännigarne i riket, hade, enligt Kongl. bref den 8 Oktober 1828, kronoparken Binnebergsmo jemte dermed sammanhängande Billingsliderna i Vadsbo härad af Skaraborgs län blifvit sålunda disponerad, att, sedan åtskilliga angränsande hemman tilldelats mark såsom ersättning för å parken förut begagnadt mulbete och erhållen skogsutsyning, återstoden af parken, 200 tunnland 2 kappland, indelats i sex särskilda lotter, hvilka, skattlagda i den ordning ofvanberörda cirkulär bestämt, blifvit till den högstbjudande å auktion försålda. Vid denna försäljning hade dock undantagits ett område af 8 tunnland 11,9 kappland, det så kallade Låstads qvarnstensbrott, hvilket, på tre sidor omslutet af den afyttrade lotten N:o 3 och å den fjerde angränsande Timmerdala egor, vid tiden för försäljningen varit inmutadt för qvarnstensbrytning. Enligt hvad numera blifvit upplyst, hade qvarnstensbrytningen för mer än 30 år sedan upphört, hvarefter lägenheten brukats under skattehemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Stolan eller Stoland N:o 1. Med föranledande af särskilda hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet gjorda ansökningar dels om erhållande af åborätt till ifrågavarande lägenhet, dels att, mot erläggande af köpeskilling och årlig afgäld, få lösa densamma, hade, sedan egaren till hemmanet Stolan, öfver dessa

ansökningar hörd, uppgifvit sig vara egare till lägenheten, men icke kunnat dertill visa vederbörlig åtkomst, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande låtit mot egaren af nämnda hemman anhängiggöra rättegång vid Vadsbo häradsrätt i Binnebergs tingslag, med yrkande om lägenhetens återvinnande till Kongl. Maj:t och Kronan; och hade egaren till Stolan genom häradsrättens utslag den 11 April 1882, hvilket sedermera vunnit laga kraft, förpligtats att fardagen den 14 Mars 1884 till Kongl. Maj:t och Kronan afträda Låstads qvarnstensbrott och dertill hörande utmål med rätt dock att från lägenheten bortflytta derstädes befintliga åbyggnader och hägnader samt planterade fruktträd. I anledning häraf hade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, på anmodan af Kammarkollegium, till Kollegium inkommit med yttrande om lägenhetens framtida disposition och dervid anfört, att, då Låstads qvarnstensbrott i anseende till sitt ringa omfång, sin beskaffenhet och sitt af skattemark omslutna läge icke lämpade sig att som kronopark bibehållas och eljest veterligen icke vore för något kronans behof erforderligt, densamma synts böra kronan fränhändas, hvilket dock i betraktande å ena sidan af kostnaderna för en skattläggning och å den andra af den sannolikt högst ringa inkomst, lägenheten skulle lemna vid ett blifvande skatteköp, icke borde ske medelst dess upplåtande under stadgad åborätt, utan genom försäljning till den högstbjudande, samt att, för den händelse lägenheten icke ansåges kunna afyttras med ypperligt fräses friheter, hvarigenom undvekes de i förhållande till lägenhetens antagliga saluvärde ganska betydliga kostnaderna för en skattläggning, dylik förrättning borde försiggå enligt mom. 3 af Kammarkollegii omförmälda cirkulär den 14 April 1824 och lägenheten derpå försäljas å offentlig auktion, antingen under skattemannarätt jemlikt grunderna i sistnämnda cirkulär, eller ock under fräsefrihet i öfverensstämmelse med Kammarkollegii cirkulär den 14 Augusti 1874 angående försäljning af åtskilliga utarrenderade mindre kronolägenheter. Uti underdånig skrifvelse den 19 Februari nästlidet år hade Kammarkollegium, med öfverlemnande af två särskilda ansökningar af C. J. W. Hultström i Stolan och Jonas Johansson i Molid om erhållande af åborätt till lägenheten, understält detta ärende Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och dervid, enär ifrågavarande lägenhet icke syntes kunna med fördel för statsverkets räkning utarrenderas, hemstält, att densamma måtte få till den högstbjudande försäljas under de i Kollegii förenämnda cirkulär den 14 Augusti 1874 föreskrifna vilkor. Sedan Kongl. Domänstyrelsen i infortrade underdåniga utlåtanden dels instämt i Kammarkollegii förslag om lägenhetens försäljning och dels, i fråga om beloppet af det arrende, som vid utarrendering af

lägenheten kunde vara att påräkna, meddelat, att någon arrendeinkomst från sjelfva qvarnstensbrottet icke vore att förvänta, men att inom lägenheten befintligt bete torde kunna betinga en årlig arrendeafgift af 25 till 30 kronor, hade Kongl. Maj:t som vid detta ärendes föredragning lemnat ansökningarna om åborätt till lägenheten utan afseende, anbefalt Domänstyrelsen att draga försorg om lägenhetens skötsel under ett år på sätt, som kunde finnas för kronan förmånligast; och vid det förhållande att ifrågavarande lägenhet hittills icke varit för statsverkets räkning utarrenderad samt att densamma förty, oakadt af synnerligen ringa värde, icke kunde hänföras till de i Kongl. brefven den 29 Maj 1874 och den 6 Juni 1879 omförmälda hemman och lägenheter, hvilka enligt af Riksdagen lemnadt medgifvande finge å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas, har Kongl. Maj:t, som lika med samtliga i ärendet hörda myndigheter ansett med kronans fördel förenligt, att försäljning af lägenheten egde rum, i förestående, till Riksdagen aflåtna proposition (N:o 6) af den 7 December 1883 föreslagit Riksdagen medgifva,

att ifrågavarande lägenhet måtte å offentlig auktion försäljas på de vilkor, som vore omförmälde i Kongl. brefvet den 29 Maj 1874,

äfvensom att den för lägenheten inflytande köpeskilling måtte få användas på enahanda sätt, som vore bestämt i fråga om köpeskillingarne för de hemman och lägenheter, hvilkas försäljning egde rum jemlikt Kongl. brefven den 29 Maj 1874 och den 6 Juni 1879.

Efter erhållen remiss har Stats-Utskottet denna nådiga proposition till behandling förehaft; och då Utskottet, sôm af handlingarne i ärendet inhemtat, att stenen vid ofvanberörda qvarnstensbrott är af så dålig beskaffenhet, att dess bearbetning ej vidare torde kunna ifrågakomma, vid hvilket förhållande qvarnstensbrottet synes vara af ytterst ringa värde, icke haft något att emot omförmälde framställning erinra, får Utskottet hemställa,

att hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit måtte vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 19 Februari 1884.

På Stats-Utskottets vägnar:

Gustaf Sparre.
